

ÉDESAPÁM,

Vasbányai (Winkler) Ferenc Gyula (1891-1962) MÁV-tisztviselő volt. Családja Fót-Újpest-pesti Belváros útvonalon vendéglősként dolgozott. 1914-ben vonult be a 32. gyalogezredhez, ahol az orosz fronton főként a lemergi harcokban vett részt. Két alkalommal 3-3 hónapig kórházban betegeskedett, majd Tarnopol-Wolhyniában az Ikva mellett 1916 augusztusában került orosz fogságba. Szibéria három fogolytáborát járta meg, 1921 tavaszán került haza. 1927-ben házasodott, leánya és fia született (1931, 1933). Gyermekei még gimnáziumba jártak, amikor 1946-ban B-listára került. Ügynökként házalva tartotta el a családját.

Édesanyám, Kukla Mária (1895-1976) ceglédi református gazdálkodó-iparos családban született. 1905-től, édesanyja halála miatt, a fővárosi nagyszülőknél nevelkedett. Varrónő lett. Házasságkötésekor katolizált. Az álmodozás, az erő és az erős akarás szerepe neki adatott meg a családban.

1955. október 4-re

Drága jó Édesapám!

Sajnos az élet úgy hozta magával, hogy nevednapján ezévben nem ünnepelhetjük együtt a becsületben megélt esztendő újabb növekedését. Mert minden névnap valahogyan születésnap is egyben. Sőt, bizonyos értelemben több is annál, hiszen itt a lélek szerinti születést ünnepeljük; az kerül mérlegre, hogyan teljesítette az 'emberfia' a példaadó (névadó) életművében rá rótt kötelezettséget! De ez a kényszerű távollét nem tilthatja meg nekem, hogy a nevünk ajándékozójának életútját magáévá tevő idősebb nemzedék példaadó életművét ne fogadjam el a magam számára is kötelezőnek!

Vállalkozó szeretet! Ez az assisibeli Ferenc emberségének gyújtópontja, motorja. És bármennyire is más életkörülmények, élethivatások és emberi célok kerülnek mérlegre összehasonlítva az ő magatartását a Tiéddel Apukám, a vezéreszme egy marad: a fentnevezett! Igen, ezt a nem csűrő-csavaró, nem kibújni-akaró, nem könnyebb megoldást kereső kötelességtudatot hordozta lelkedben egész életedben, kezdve a családfenntartást vállaló – szinte – gyermekségtől, a családalapítás merészségén túl, egészen a világot mozgató harc utáni nehézségek mindennapos meg-megostromlásáig. És most is, és ma is ez jellemez! Te valóban jogot nyertél hazát lelteni itt a Földön még a költő támasztotta nehéz követelmények megélésével is:

Ki szívben jó, ki lélekben nemes volt,
Ki életszomját el nem égeté,
Kit gőg, mohó vágy s fény el nem varázsolt,
Földön honát csak olyan lelheté!

Pedig milyen nehéz dolog sokszor jónak, nemesnek, szerénynek, önfegyelmezettnek és egyszerűnek lenni! És éppen az egyszerűség, a szerénység és az áldozatosság azok a jellemvonások, amelyet magamévá akarok tenni a Te életpéldádból – szent örökségként. Ezt a három egyszerű, de világot jelentő szót tervezem belevésetni a Tőled kapott pecsétgyűrűbe – örök figyelmeztetőül és erőforrásul! Kötelesség ez, a legszentebb kötelesség!

Köszönöm Annak, Akit oly sokszor nem értünk, hogy mindent most, immáron 65. életévedben elmondhattam Neked a betűvetés eszközével, mely könnyebb, mint a szó, mert férfiasabb maradhat mellette az ember. És köszönöm Neked ezt az életpéldát, mely követésre buzdít, és erőt fog nyújtani az élet keserűségeinek vidám, bizakodó, kemény elviselésében. Fogadom, hogy törekedni fogok magamévá tenni és erre nevelni a 'rámbízottakat'. Köszönöm!

Jól vagyok, egészséges. Sok kósza hír járja mind a Halasra indulás, mind a leszerelés ügyében. Jelenleg okt. elsejére virradó hajnalon vagyunk; szolgálatban írom e sorokat, várva a gyönyörű alföldi magyar hajnalt. Az idő tiszta. Tegnap délből hatalmasat napoztam. Gyakorlatra talán ma indulunk.

Anyukám, az erődre, egészségedre vigyázz! Ne nyugtalankodj miattam, már csak néhány hét, legfeljebb: 4. Tizenötödikéig innen biztosan bekerülünk a laktanyába.

Veronika! Ne dolgozd halálra magad! Csak az arra érdemes dolgokért (érdemes) áldozni! Különösen egy magasabb hivatású embernek! A mellékelt könyvismertetést elolvassva talán Te is megvételre érdemesnek találod e könyvet, ha nincs horribilis ára. Rád bízom!

Mindhármatokat sok szeretettel
ölellek és csókollak,
Apukámnak külön küldöm
kézcsókomat
Ferike

05h Kakaskodnak a környék kakasai. Talán az otthoniak is!? PihenjeteK jól – még egy órácskát!

Drága Fiam!

Örömmel kaptuk meg k. leveledet. Sajnálom, hogy a sok eső miatt a sátorban kényszerültök lenni. Remélem azért még sok szép napos időt is fogtok ott eltölteni. Nagyon vigyázz magadra, hogy ebben az erősen változó időben ne fázzál meg. Én már sokkal jobban vagyok. Lehet mondani teljesen jól. Anyukának nagyon hiányzol, sokat fárad, sok baja van a csirkékkel. Hét kacska van. Gondolhatod a bevásárlással is kell neki foglalkozni. Írtál-e már Székesfehérvárra? Nem tudom, hogy a katonaság nem küld-e értesítést mindenkiről a munkahelyekre? Mi is kaptunk több esetben ilyen értesítést. Már azért is kell küldeni, hogy a járó katonai segélyt folyósítsák.

Sokszor ölel és csókol
szerető Apád

ANYÁM

- Kukla Mária -

Az én anyám, az Édes: távoli időkbe hív vissza, ha gondolok Rá; a magyar Alföld tündérvilágába. Ceglédi gazdacsaládból született 1895-ben, apja nemcsak cimbalmosa volt a helyi cigánybandának, de ezermester, aki házakat épített, tanyak tetőit ácsolta, szekereket bognárkodott, lovakat patkolt. És tót örökségét őrizve, protestáns volt.

Édesanyám a népdalok, majd a városi műdalok, operettek megszólaltatása mellett a kálvini zsoltárokra is emlékezett. Amikor házasságkötése előtt, a vőlegény családjához igazodva, katolizált – leginkább az elmaradt zsoltárokra fájt a szíve vissza.

Tízéves korában édesanyja (Szabó Mária, Szombathely, katolikus) halála után Pestre került, a Szabó-nagyszülőkhöz. Ott nevelkedett, korán kezdett dolgozni a déligyümölcs-kereskedésükben (Veres Pálné utca); majd kézügyessége varrónővé varázsolta.

Mindene volt a színház, a népszínház. Alkata, szenvedélyes, segítőkész, lázas karaktere sok barátot, barátnőt vonzott. Tizenhétszer nézte végig a Tragédiát, Jászai Marival. Barátnői is „Jászai Mari”-nak titulálták – megjelenése, királyi adakozó kedve és odaadó baráti szenvedélye alapján. Igen, a „méltóság” keveseknek adatik meg...

Óriási energiáját őseitől és az ősi magyar földtől örökölte.

Mindig büszkén emlegette, hogy 10 évesen 1905-ben a ceglédi főtéren, a Kossuth-szobor lépcsőjén szavalta a Talpra magyar!-t. (Ez az élmény, gimnazista koromban, nekem is megadatott...)

Édesapám 1921-ben tért vissza a háborúból – két évi lövészárokbeli és ötévi szibériai száműzetés után. 1921 őszén Budakeszin ismerkedtek meg egy szüreti mulatságon. Az udvarlás hat éven át tartott. Apám a belvárosi Szép utcában lakott özvegy édesanyjával. Őt is segítenie kellett. A „fiatalok” lassan melegedő kapcsolatát hitelesen mutatja az alábbi levél:

Bpest, 1922. IX. 1.

Kedves Nagysád!

Dacára annak, hogy legutóbbi levelemben az esetleges választ kértem, még sem gondoltam, hogy nagybecsű elhatározásáról nem értesít, hogy a szeptember hó 10-én tartandó szüreti mulatságon, - ha már előbb nem, - viszontláthatom-e?

Nagyon kérem, hogy legyen olyan kegyes méltasson egy néhány sorával elhatározásáról. A remélhető viszontlátásig sokszor üdvözlö

kézcsókkal

Winkler Ferencz

Édesanyám 1927-ben katolizált. A „Jászai Mari” címen kívül is mindig büszke volt, hogy az Üllői úti Örökimádás templomban egy francia grófnő készítette fel az „átlépésre”...

1927 októberében esküdtek a Belvárosi Plébániatemplomban. Fájó szívvel búcsúzott el a Dohány utca 78-tól, ahol 8 éven át Schwarz Bertalan úr négy kislányát nevelgette hadiözegegyként. Schwarzné asszony a negyedik gyermek születése után trombóvizt kapott, az egyik lábát amputálni kellett. Őt próbálták pótoltatni Anyámmal, aki fiatal kora óta tanítónőnek készült. A gyerekekhez valóban volt érzéke. Ha örökölttem effélét, Tőle kaptam... És ha volt már „születésem előtt” kapcsolatom a „zsidósággal”, hát ennek a tapasztalatnak köszönhetem (életforma, ausztriai és balatoni nyaralások, zene és nyelvtanulás, konyhaművészet, ...). Sas-halmon vettek MÁV-tisztviselői kölcsönre egy szoba-konyhás családi házat a szüleim. Ott nőttünk fel nővéremmel, aki később mérnök lett. Anyánk egész nap dalolt s mesélte a gyermekkori családi emlékeket. Volt zongora és német nyelvtanár. A műveltség igényén túl (Új Idők, Herczeg Ferencsel) így lettem anyám örökségével „népi”... Amikor a 70-es években a JAG-ban Petrik János kiváló történelem tanár és szakfelügyelő, egyben párttitkár, egykori felvidéki evangélikus lelkész véletlenül észrevette, hogy „tudok valamit” a Viharsarokról, a Mít ér az ember, ha magyar? vagy a Nagykunsági krónika-féle művekről – „megkülönböztetett” barátsággal kezdett kezelni. Ez a „Sarlós-mozgalmi” rokonszenv is az anyai örökség hozadéka...

Az ostrom szörnyű volt a szomszéd pékség pincéjében, de az életben maradás biztosítéka is egyben. Találkozásom 13 évesen a német és a szovjet katonákkal... 1946-ban Édesapámat B-listázták. Évekig Erdélyi úr („zsidó testvér”) drogériájának államosítás elől elrejtett gazdag raktárát árusította a korábbi kollégáknak a Hivatalban (Kafka!) – ügynökként.

A megkezdett mátyásföldi házépítés abbamaradt: két ingatlan magántulajdon nem lehetett egy családban: hozzáépítettünk a sashalmi házhoz. Édesanyám volt a „zulager”... - egyszemélyben. Még csak 54 éves volt. Próbáltam segíteni... 1949-et írtak. Váltott a történelem is.

Azután az érettségi, az egyetem és a búcsú, apránként... Az áldozathozatal ereje és mércéje a Mama maradt. A serkentő, a biztató, a bátorító. Az őszinte, a nyílt, az erős ember. Engem halálomig táplál „anyatejével”...